

ECOLOGIES DE LA BULLA

Amb un procés de relacions materials que anomenarem *ecologies de la bulla*, Ariadna Parreu ens pregunta quin tipus de naturaleses estem produint. Mentre ella treballa en el Glossari que acompanya la seva mostra *Boca Bola*, em pregunto què deu ser allò que està buscant, com ho està cercant i com s'ho farà per saber si ho ha trobat. Sé del cert, però, que l'Ariadna no creu en l'imperatiu de la forma ni en les categories hermètiques del coneixement dur i encapsulat. Ella és amant dels embolics de la matèria obscura, salada, combustible i espectral. Alguna cosa em diu que la seva ecologia de la bulla és un albiri, una fuita de fils invisibles com els que va invocar l'artista i escriptora xilena Marianne Hoffmeister a propòsit de l'empatia radical quan assegurà, sense embuts, que la carn d'aquest món és fantasmal, que vivim atrapades en un teixit de mons invisibles i materials: “La nostra és una existència corporal, però hi ha tantes dimensions que s'expandeixen més enllà dels nostres sentits que acaben ben lluny del que considerem el nostre cos i la nostra ment perceptiva.”¹ En aquest sentit, *Boca Bola* seria una ecologia fosca i fantasmal, una radicalitat empàtica que defuig els misteris críptics d'un món sobrenatural per invocar les vives invisibilitats arrelades del nostre present situat.

Aquest present on arrela tot allò que no veiem a simple vista, el filòsof i escriptor anglès Timothy Morton el va anomenar *la malla*, en anglès *the mesh*.² Un embull en el qual tots els éssers vius i no vius estan connectats entre si i res no existiria per si mateix. El seu pensament ecològic és una expressió irònica de la incertesa, un entorn no gaire llunyà al que presenta Ariadna Parreu a la seva natura sintètica, construïda. Fora la culpa i la pantalla estètica. A *Boca Bola*, la naturalesa ha perdut la qualitat irreductible d'estar sempre a un altre lloc, apartada de l'espai humà que ens agrada considerar exclusivament humà, i de ser sovint una altra cosa. L'ecologia fosca de la bulla no és tan sols una idea, sinó un espai urbanitzat que és alhora filosòfic, mental i social. Una mitologia de sotabosc, de cel vermell i amants del gas. La mirada del desig i l'alteritat. Un refregit d'*Eros i Psique* de Canova. Presenta ramificacions i especulacions materials sobre quines malles reproduïxen i/o sustenten les formes de vida i mort de l'univers que ens connecta. El plàstic, la matèria primera i la matèria extruïda. També els minerals i els metalls. La millora i el progrés. Vàlvula de motor de goma.

Boca Bola no només desmitifica l'ecologia com una voluntat de poder humana que es trobaria per sota de la falsa aparença de l'agència no humana, sinó que planteja formulacions afirmatives, positives i alternatives, fins i tot utòpiques, a les herències epistèmiques i taxonòmiques

del món trencat de la modernitat. No hi ha escissió ontològica ni diferència entre el Ser-planta i el Ser-objecte. Tampoc entre natura i cultura, o entre boca i bola. De fet, les investigadores de la foscor ens han explicat que, a finals dels anys noranta del segle passat, i també a principis del nostre, el que coneixiem com a realitat va entrar en un accelerador de partícules dirigit per màquines cibernètiques, empreses transnacionals i agents financers, fet que generà un seguit de talls, fluxos, ones associades, objectes parcials, vectors convergents i línies dissociatives que han desterritorialitzat el pensament, com a vector de la matèria, cap a un espaitemps —allò que considerem real— estrany i quasi esgarriós. En diàleg amb aquest context, les investigadores de la foscor van crear una pròtesi cognitiva i perceptiva anomenada *materialisme gòtic* des d'on seria possible rastrejar el flux viscos d'aquella nova realitat que no feia sinó subratllar i manifestar que la lògica de les categories emparellades del quadre aristotèlic de la modernitat vessava el límit de tota realitat sensible per entrar a la zona que el crític cultural anglès Mark Fisher va anomenar *flatline* gòtica: “Un pla en què ja no és possible diferenciar allò animat d'allò inanimat, i en el qual tenir agència no implica necessàriament el que entenem avui per estar viu.”³

El concepte de *flatline* (línia plana, d'ara endavant) té almenys un doble sentit. En primer lloc, assenyala una terminologia vernacular per a la lectura de l'electroencefalograma (EEG) que indica la mort cerebral; una representació, en monitors digitals, de la no-activitat. Però, des de l'òptica del materialisme gòtic, en canvi, el constructe de la línia plana seria allà on tot succeeix, a l'*Otherside*, darrere del més enllà de les pantalles (de la subjectivitat): “la línia del Fora (*line Outside* en anglès) no delinea pas una línia de mort, sinó un continu que embolcalla —però finalment va més enllà de— la mort i la vida. La línia plana gòtica és neutra, els subjectes i els agents, tant humans com no humans, allisen, es posen en suspensió respecte a la vida i la mort”.⁴ L'ecologia de la bulla també seria materialista i gòtica. Tot i que la intuïció ens diu que l'artista ha sotmès a càrregues verticals la línia plana de la cibernètica per suspendre les formes de vida i mort que connecten el nostre univers en la corba diferenciable, com una catenària de plom o una densitat cavernosa. Sobre els fils pesants de la matèria espectral, reposen els ulls volats de la petroquímica. Taüts i sarcòfags. La mortificació de la matèria. De la transmutació d'aquesta catenària de plom Ariadna Parreu en diu “bombardeig atòmic”, i ens proporciona l'or, que és el primer element que es troba a l'exposició *Boca Bola*. Flama daurada. Sexualitat i alimentació, estranya lògica de la turbulència. Una abraçada a 500 graus, constrènyer i explotar així la boca.

El primer que em va explicar l'artista sobre la seva mostra escultòrica va ser que les dues paraules coincideixen en la seva arrel etimològica: boca i bola. El *bulto* i la cavitat. Allí on s'anul·la la forma.

Matèria-antimatèria, partícula-antipartícula. Dos pols en contacte, friccionen. Per contacte s'encén la bulla: bullicia o rebombori, escàndol i desordre. La confusió, l'aldarull, la gresca, el guirigall. Rumor, soroll, batibull i cridòria. La matèria que informa. Resposta a la “matèria sorda” que la teòrica i filòsofa política nord-americana Jane Bennet va anomenar al seu assaig sobre l'ecologia política de les coses per parlar-nos de l'hàbit de llegir el món a partir d'un repartiment d'allò sensible que consisteix en una divisió entre ‘això’ (les coses) i la ‘vida vibrant’ (nosaltres, els éssers). La reivindicació de la vitalitat de la matèria als estudis de Bennet posa de manifest “la capacitat de les coses —comestibles, mercaderies, tempestes, metalls— no només per obstaculitzar o bloquejar la voluntat humana, sinó també per actuar com quasi agents o forces amb les seves pròpies trajectòries, inclinacions o tendències”. La sospita que “la imatge d'una matèria morta o completament instrumentalitzada alimenta la supèrbia humana i les fantasies de consum que estan destruint les formes de vida de la Terra és alhora la base que ens impedeix veure, escoltar, olorar, assaborir, sentir, un espectre més ampli dels poders no humans que circulen al voltant i a l'interior del cos humà”.⁵

boca bola: l'anvers-revers, no existeix ni l'aquí dins, ni l'allà fora. “Els processos o entitats que no podem percebre amb els nostres sentits o que s'escapen de la nostra temporalitat són espectrals però inevitablement materials perquè conformen la nostra situació en aquest món.”⁶ En aquest sentit, va ser Marianne Hoffmeister qui va assenyalar que, en el fons, els límits sempre han estat desdibuixats i les identitats difuses. La bulla de boca bola llança la pregunta sobre què passaria si deixéssim de considerar allò que tenim davant com si fossin residus de la societat de consum, material de rebuig, per relacionar-nos-hi com si fos una quantitat ingent de matèria vibrant potencialment perillosa: “Com canviarien els nostres patrons de consum si les nostres escombraries deixessin d'estar lluny de casa, apartades de la nostra vida, i haguéssim de conviure amb els corrents dinàmics de substàncies químiques i gasos volàtils de metà?”⁷

Plàstics, tòxics, fins i tot deixalla difícilment reciclable com les pantalles d'ordinadors (amb tan poca energia verda) conformen aquí un cos asmàtic, de color blanc. Diu Ariadna Parreu que “l'etilè el produïm nosaltres amb la mateixa respiració i és el causant de la putrefacció «natural» de la fruita. El propilè, en canvi, és sintètic, tot i que s'ha trobat en uns llacs subterranis bastant flipants”.⁸ El plom a la primera sala d'exposició, la negra. El coure a la tercera, la vermella. A les tres sales, diferents estats imbricats de la transformació de la matèria. Totes tenen alguna cosa d'autoretrat, acció i consciència. Pensant-ho bé, no hi ha tanta diferència entre consciència i acció. Totes dues impliquen sempre una espècie d'autoreflexivitat. La conscièn-

cia es pot entendre com un *quantum*, un grau zero de l'acció. En conseqüència, pensar en o sobre alguna cosa ja seria intervenir en la seva realitat, alhora que aquesta realitat podria transformar el pensament inicial per la seva agencialitat matèrica.

La nostra realitat aglutina diverses escales temporals i conforma un patró rítmic on s'hi desfà, superposa i desdibuixa una diversitat de centellejos de llum que eludeixen una imatge cohesiva i singular. Un moviment planar semblant al comportament que descriu Parreu sobre el vidre líquid en estat roent, quan frisa per refredar-se: “Posat entre vidres per contenir un estat, un entremig difícil de contenir, com allò tan grollerament sòlid com són les idees. Em ve al cap l'accelerador de partícules dels anys noranta i els processos de desterritorialització del pensament i la matèria. Penso, llavors, també, en allò que deia Timothy Morton sobre com l'art pot ser una bona tàctica d'ocupació sociomaterial, perquè, en lloc d'aguantar una pancarta sobre les instal·lacions petroquímiques de la ciutat, per exemple, pot construir un mur esfilegat d'acció ecològica. Desplegar relacions i processos més similars a la tàctica anarquista d'ocupar l'espai social i els embulls de la matèria, sempre a favor dels fantasmes.

*Des de l'abisme que no veiem,
la fosca ens mira.*⁹

Núria Gómez Gabriel

1. Hoffmeister, M. (2020). *The Ghostly Ecologies*. Pimoa Cthulhu Tentacular Writing Residency This is Jackalope x Institute for Postnatural Studies Marianne Hoffmeister. Issue 03. This is Jackalope, p. 111-121 (traducció pròpia).
2. Morton, T. (2019). *Ecologia oscura*. Sobre la coexistència futura. Barcelona: Paidós.
3. Fisher, M. (2022). *Constructos Flatline. Materialismo gòtico y la teoría-ficción cibernética*. Buenos Aires: Caja Negra, p. 35.
4. Jorge, J.; Zalazar, B. (comp.) (2022). *Pulsiones materiales*.

Buenos Aires: Teseo. <https://www.tesetopress.com> [data de consulta: 4 de maig de 2024]. Ebook disponible a la URL <https://tesetopress.com/pulsionesmateriales>.
5. Bennet, J. (2022). *Materia vibrante. Una ecología política de las cosas*. Buenos Aires: Caja Negra, p. 10-15 (traducció pròpia).
6. Hoffmeister, M. (2020). *Op. cit.* p. 111-121.
7. Bennet, J. (2022). *Op. cit.*, p. 9.
8. Comunicació personal amb l'artista. 22 d'abril de 2024.

Les cites d'aquest paràgraf són fragments de la primera versió del Glossari de materials que Ariadna Parreu ens va enviar conjuntament amb Sergio Ibañez per correu electrònic. L'entrada referenciada al Glossari és la que ella dedica al plom.
⁹ Reflexió que la poeta catalana Maria Sevilla em va dedicar en firmar-me un exemplar del seu poemari *La nit ovipara* (2024) en compartir taula el passat 23 d'abril al llarg de les jornades de firmes de llibres a la cooperativa Crisi Espai de Pensament de Barcelona.